

HUMANITAS
821.135.1
scriitori
români
contemporani

ALINA PAVELESCU

SINDROMUL STAVROGHIN

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Coperta colecției: Adrian Răileanu
Ilustrația copertei: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
DTP: Emilia Ionașcu, Dan Dulgheru

Tipărit la Real

© HUMANITAS, 2019

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Pavelescu, Alina
Sindromul Stavroghin / Alina Pavelescu. –
București: Humanitas, 2019
ISBN 978-973-50-6382-5
821.135.1

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021/311 23 30

Mă tem pentru dumneavoastră, spuse Tihon aproape timid.
— *Vă temeți că nu pot să rezist? Că nu voi putea suporta ura lor?*
— *Nu, nu numai ura lor.*
— *Dar ce altceva?*
— *Râsul lor.*

(F.M. Dostoievski, *Demonii*)

I

Șirul de milițieni șerpuia printre cruci. Bocancii grei loveau pământul cu îndârjire, dar nici un zgomot nu se lăsa auzit. Pământul refuza să icnească sub ploaia de lovituri. Griul metalizat al uniformelor tăia ca un cuțit în cerul albastru. Nu era noapte, dar nici zi, lumina se îngâna cu întunericul, aburii ieșiți din morminte se pierdeau în vălătucii de ceață. Undeva, în zarea de dincolo de cimitir, un felinar scheletic se legăna în bătaia vântului fără să scârțâie, așa cum nici vântul nu se încumeta să vuiască. Visul ăsta era un vis de surd, sau mai degrabă un vis de mort proaspăt, asurzit de eternitatea noii sale condiții. Știa că e în coloană, știa că nu va ieși niciodată din șirul milițienilor. Simțea cum sufletul, negru și greu ca plumbul, se scurge din el prin tălpile bocancilor, iar de acolo, tot mai adânc și mai departe, eliberându-se în sfârșit, abur pierdut în abur, de-a valma cu leatul morților. Era secretul lui, pe care nimeni n-avea să-l afle, căci nimeni n-avea curajul, în mijlocul liniștii, în preajma întunericului definitiv, să îl privească, să îi observe bocancii năclăiți de aburul negru. Milițienii mășăluiau tăcuți și zgribuliți, el însuși era unul de-al lor, tăcut și zgribulit, cu nimic mai bun, cu nimic mai rău, doar poate ceva mai ușor, cu venele golindu-i-se din mers de fumul întunecat al sufletului. Nimic nu lăsa în urmă, nimic nu-i aștepta înainte și totuși

lui nu-i era frică. Avea certitudinea că totul în jur – cer și pământ, oameni și cruci, lumina și întunericul, orizontul agățat de un felinar – era gol pe dinăuntru, ca un decor de mucava. Asta, în mod ciudat, îi făcea bine. Pășea liniștit, cu mintea ușoară ca o bilă de aer. Și dintr-odată, tocmai pe când se instala mai comod în starea de bine, un foșnet isteric despică liniștea, ca unghia unui mort zgâriind o cruce sau ca o aripă lovindu-se de marginea cerului. Abia atunci își amintea de ea. Lungă, zdrențăroasă, înfofolită în haine de bogdaproste, o flacăra verde cu dinții stricați și părul vâlvoi, ascunsă în spatele celei mai jerpelitate dintre cruci, nebuna cerșetoare spărgea blestemul liniștii cu vocea ei hârâită: „Voi sunteți copiii Domnului!”. Milițienii rupeau rândurile cuprinși de spaimă...

Septimiu Făcăleanu se trezi scăldat în propria sudoare. Se obișnuise, se afla în al treilea an în care avea, fără excepție, noapte de noapte, același vis cu aceeași cerșetoare și același șir de milițieni. De fapt, ca să fim mai preciși, se afla în al treilea an al drumului său spre mântuire. Cât durează în mod obișnuit o mântuire? Habar n-avea și încetase de mult să se mai întrebe. Își aruncă cât colo pijama de jilavă. Aerul rece din cameră i se lipi de pielea fierbinte, iar el se înfioră până la rădăcina părului, nu fiindcă îi era frig, ci fiindcă, iată, începea o nouă zi.

Dincolo de geamul bucătăriei, un soare anemic sfida din mers o lună morocănoasă. Câțiva trecători traversau intersecția din fața blocului. Cu spatele îndoit și fețele ascunse în gulere, semănau între ei ca o mică armată de clone. N-aveai cum să-i distingi pe cheflii întârziați de amărății care zoreau spre muncă. Așa e viața, zăludă și nedreaptă, își aminti bătrân

nul cu un oftat, în vreme ce ibricul de cafea începuse să zbâr-
nâie pe aragaz. În dimineața asta încă nu i se arătase nici
un semn, dar el știa sigur, mie-n sută, că era pe-acolo și că
aștepta, ca în fiecare zi de marți din ultimii trei ani, să îl
descopere.

La drept vorbind, totul începuse mult mai devreme, în
urmă cu vreo zece ani, când demonul vanității îl împinsese
să dea ghes marii ambiții a vieții sale: aceea de a deveni scri-
itor, poate chiar primul milițian scriitor din istoria Româ-
niei. Bine, de această premieră națională nu avea cum să fie
sigur, or mai fi fost și alții înainte, mai discreți sau doar mai
ghinionişti, așa încât nu apucase lumea să îi afle, dar asta
nu însemna că n-au existat. El însă nu intenționa să rămână
un oarecare. Cartea lui avea să conteze, avea să răstoarne
ordinea știută a lucrurilor, să îi trezească pe contemporani
din somnul profund al rațiunii năclăite de sictir. Se și vedea
la lansare, înconjurat de flashuri, asaltat de roiuri de jurna-
liști, povestind, explicând, devenind mai apoi vedeta răs fă-
țată a televiziunilor. Îi și vedea pe șefii lui din fosta Miliție – cu
osebire pe unul, Obeadă, care-i fusese mai întâi prieten, iar
mai apoi dușman – cum furișează ocheade speriate spre
pâlcul de microfoane, cum șterg pereții sălilor în care el
urma să dea conferințe de presă, cu teama în suflet că ar putea
fi recunoscuți. Da, își amintea cu precizie cum se așternuse
la scris în urmă cu zece ani, convins că gestul acesta al lui,
atât de mult visat, atât de trudnic împlinit, va face să pâraie
catapeteasma de păcate a omenirii.

Firește că, la ceea ce atunci părea a fi capătul drumului,
lucrurile nu se aranjaseră chiar așa. Întâi și-ntâi că nici o edi-
tură nu se înghesuisese să publice zguduitorile-i istorisiri.
Nici vorbă de jurnaliști, interviuri, conferințe de presă, doar

lungi și umilitoare căciuleli pe la ușile unor redactori tinerei, care îl priveau de sus, cu neîncredere. Nu era el omul care să se lase descurajat cu ușurință, însă după câteva luni de încasat refuzuri, își pierduse tot cheful de a deveni scriitor. Parcă nici să iasă din casă nu-i mai venea, încrederea în steaua personală i se rostogolea vertiginos pe apa sâmbetei. Ei, și când credea că visul i s-a sfârșit chiar înainte de a începe, soarta a făcut să-l întâlnească pe domnul Miron, cel de la care avea să i se tragă totul, gloria și damnarea, pedeapsa și, cine știe, cândva, dacă nu-i va seca până atunci norocul, poate și izbăvirea. În orice caz, cu domnul Miron a început miracolul celei de-a doua vieți a lui Septimiu Făcăleanu.

Aparent, nu era mare sculă nici domnul Miron, un simplu jurnalist la gazeta locală din S., micul oraș uitat de lume, zvârlit la marginea țării și a istoriei, în care Făcăleanu își petrecuse trei sferturi din viața păcătoasă de milițian. Ce avea în plus Miron față de alți confrăți într-ale scrisului, asta nici acum nu-i era prea clar. Înțelesese doar că îi unea ceva, pe el, bătrânul scriitor în devenire, și pe jurnalistul pârlit de provincie, ceva ce semăna la suprafață cu banala ambiție, dar care, scrutat în profunzime, era mult mai mult de-atât: era o ebuliție permanentă, o goană după uși ce se cereau deschise, la nevoie chiar sparte, o presimțire furnicătoare că omul nu e neapărat zăvorât într-o singură formă de existență și, că, dacă se străduiește suficient, ar putea evada oricând din pătrățica ce i-a fost dată, spre alte zări, cât vrea el de fabuloase. Se recunoscuseră din priviri, iar când i-a strâns mâna și i-a propus ceea ce avea să se transforme în târgul vieții lui, Septimiu Făcăleanu a știut limpede că nu se vor mai despărți niciodată. Până la urmă, domnul Miron a reușit să-l facă scriitor. El i-a luat din mâna tremurândă caietul de școală în care-și îndesase cu obidă povestea vieții, el l-a revizuit

cap-coadă, transformându-l într-un manuscris demn de publicare. Și tot el a hotărât, la capătul altor lungi tribulații lipsite de noroc pe lângă mahării din capitală, că îi va publica opera la propria sa editură, înființată special în acest scop. Așa s-a petrecut debutul lui Septimiu Făcăleanu la șaiszeci și trei de ani bătuți pe muchie.

Acum, când filmul vechi de zece ani i se derula dinaintea ochilor, junele scriitor Septimiu știa cu precizie unde a greșit. Ar fi putut chiar să pună degetul fix pe minutul și secunda în care lucrurile o luaseră razna. Singurul minut și singura secundă în care s-ar mai fi putut împotrivi sorții. Dar, dacă ratase atunci, la ce bun să se mai gândească? Că doar timpul curge într-o singură direcție, iar el, ființă nevolnică, tot nu mai are cum să-l întoarcă din drum.

Lumina dimineții se învârtejea în bucătăria minusculă odată cu spuma cafelei, în care mâna lui amesteca energic, cu ajutorul unei lingurițe rablagite, repetând gesturi atât de familiare, încât de mult nu mai avea nevoie să le planifice, practic se făceau singure. Să funcționezi pe pilot automat și să simți lumina pătrunzându-ți în nări, amestecată cu aburul aromat al cafelei, asta valorează cât toate stările de grație laolaltă. Dintotdeauna îi plăcuseră diminețile, erau partea zilei care se potrivea cel mai bine cu firea-i aventuroasă, de fost jucător de pocher. O dimineață e de fiecare dată o promisiune, un nou început ce-ți este dat, pe care cel mai adesea îl ratezi cu repeziciune, însă, cu puțin noroc, a doua zi ai șansa să o iei de la capăt. Nici măcar diminețile ultimilor trei ani nu reușiseră să-i strice mica plăcere de a privi soarele cum se înalță ghiduș în crugul cerului, ca o monedă azvârlită la întâmplare. Va fi cap, va fi pajură? N-aveai cum să știi până când discul pezevenghi nu se culca înapoi, pe partea pe care îi venea lui mai bine.

Nici azi nu știa, adică nu încă, dar își savura ignoranța cu toate simțurile, așa cum se deprinsese între timp să savureze, din fugă și pe furiș, orice moment de aparentă normalitate ițit din greșeală de sub capacul greu al noii sale vieți extraordinare. Dacă i-ar fi zis vreodată cineva ce povară poate fi această viață extraordinară, poate că n-ar fi acceptat târgul propus de domnul Miron acum zece ani. Dar, dacă n-ar fi acceptat, atunci cine ar mai fi fost el, bătrânul slăbănog agățat de coada ibricului cu cafea fierbinte, un ibric oarecare, dintr-o bucătărie oarecare, încălzind diminețile unui milițian ca toți milițienii, tot mai aproape, cu fiecare zi mai aproape de adierea unei morți la fel de indiferentă pe cât i-ar fi fost și viața? Asta era adevărata sa pedeapsă: că între dificultatea vieții și indiferența ei, nu putea hotărî ce s-ar fi cuvenit să aleagă. Mereu va fi așa, mereu va exista un „și totuși“ la care vei crede că e bine să răspunzi într-un anume fel, până când un alt „și totuși“ îi va tăia calea, venele și respirația primului, și uite cum o vei ține mereu într-o continuă ezitare, până ce moartea îi va pune capăt – dacă îi va pune – acestei amețitoare dileme, lăsându-te, dacă și numai dacă ai apucat să binemeriți din timp, să întrevezi măcar cu ultima mișcare a pupilelor încețoșate un sâmbure de răspuns.

Ibricul încins îi ardea degetele. Îl lăsa să scape pe marginea de metal a bufetului și abia atunci ochii îi picară scurt, fără altă introducere, pe semnul zilei: piticul roșu de la Kinder, un pitic haios, de treabă în felul lui. Îl lăsase cu o seară înainte așezat cuminte pe milieul de pe bufet, în poziția regulamentară: drept-lumânare și cu cușma pe cap. Acum îi dădea binețe îndoit din șale, cu cușma albastră strânsă în pumn, cu fundul sardonice răsucit spre ibricul încă fierbinte și ochii încrucișați îndreptați spre el a reproș. Printr-o miș-

care pe care fizica pământească nu ar fi putut-o explica, trimițătorul de semne îi îndoise piticului gura de plastic, făcând-o să semene cu botul unui animal rănit. Din gaura cât o gămălie de ac, acolo unde ar fi trebuit să se afle dinții, se scurgeau încet, băltind pe albul unsuros al bufetului, picături dintr-un lichid ce semăna izbitor cu sângele.

II

— Futu-l în cur pe mă-sa pe Miron! Lasă, că s-o întoarce roata și-o mai ajunge el o dată la mâna mea!

Roșu ca racul, șefu' Eugen arăta de parcă tocmai atinsese apogeul spumelor sale, așa încât, văzută prin ochii cuiva care nu îl cunoștea de-o viață, situația ar fi putut să pară cu adevărat disperată. Pentru cei șase jurnaliști ai redacției de la *Fereastra democrației* nu se întâmpla însă nimic excepțional, pur și simplu începea o nouă zi de lucru. Nici măcar proasta de Adelina nu mai punea botul ca altădată. Se rotea cu scaunul arborând un aer absent și doar când răgetele deveneau insuportabile își îndesa bentița cu urechi de Mickey Mouse în propriile-i urechi martirizate. Această atitudine era semn clar de maturizare accelerată, mai ales că tocmai ea, Adelina, se aflase de dimineață la originea spumelor lui Eugen. Ea căzuse din pat, proaspătă și nevinovată ca o floare de ciuboșica-cucului, să îi explice că Miron le cere bani pentru interviu și că de data asta nu mai cedează, nu mai lasă de la el în amintirea vechii prietenii, ori primește două mii de euroi bătuți pe muchie la fiecare apariție cuvântătoare, ori adio exclusivitate. Și nici nu era de mirare că bietul șefu' explodase instantaneu, ca o bășică de porc umflată cu pompa, că doar el, cu *Fereastra democrației*, îl

făcuse vedetă pe boșorogul de milițian, iar pe Miron îl transformase în cel mai cunoscut milionar din S. Ce-i drept, nici *Fereastra democrației* nu pierduse nimic la afacerea asta, între timp ajunsese, dintr-o foaie pricăjită, scrisă la mașină de unicul jurnalist, Eugen, direct de pe tronul său din baia personală, ditamai gazeta, cu sediu ultracentral și nu mai puțin de zece angajați, inclusiv – culmea luxului! – o femeie de serviciu, un șofer și o secretară. Bine, și ce dacă Eugen însuși nu mai era nici el un neica-nimeni, acum tot de pe tron crea, doar că nu mai scria, ci dicta, iar tronul era unul de firmă, înșurubat cu schepsis în cea mai extravagantă baie pe care o văzuse vreodată orașul acela. În tot cazul, tovărășiile de tinerețe nu pot fi aruncate așa, cu una-cu două, în buda veșnic înfometată a capitalismului, nu se face, domnule, nu e moral.

În vreme ce crema gazetarilor din S. îi ținea aprig isonul șefului – tot mai isteric, deci tot mai inspirat – Adelina continua să se bâțâie tăcută pe scaun gândindu-se la ale ei. După trei ani de *Fereastra democrației*, încă nu se duminise dacă tot ce i se întâmpla acolo, zi după zi, era pe bune sau era o halucinație. Ori poate vreo vrăjitoare glumeață o pedepsise astfel pentru cine știe ce vină, reală sau imaginară, aruncând-o în cea mai absurdă lume pe care o putuse înjgheba la repezeală. Iată că se făcuseră deja trei ani (Doamne, cum trece timpul!), trei ani bătuți pe muchie de când mica societate de apucați din jurul lui Eugen se înmulțea în progresie geometrică și de când fiecare dintre ei, aproape fără excepție, o prețaluia cu ochi expert ca să ajungă la aceeași concluzie: fata e retardată, bine măcar că e inofensivă. De fapt, chiar de-aici, de la reputația de retardată inofensivă, i se trăsese și destinul neașteptat de jurnalistă la *Fereastra*. Altfel, ar fi rămas doar o șomeră de succes, scriitoare pe bloguri motivaționale. La început, nu-i era foarte clar de ce o alesese Eugen taman